

Covid-19 Pandemisine Gençlerin Gözüyle Bakmak: Toplumsal Bağlar Bakımından Eleştirel Bir Söylem Analizi

Hamdi ŞAHİN
hamdi_sah@hotmail.com
ORCID: 0000-0003-4582-5711

Araştırma Makalesi

DOI:...

Geliş Tarihi: 01.04.2022

Kabul Tarihi: 05.05.2022

Atf Bilgisi

Şahin, H. (2022). Covid-19 Pandemisine Gençlerin Gözüyle Bakmak: Toplumsal Bağlar Bakımından Eleştirel Bir Söylem Analizi, *Ahi Evran Akademi*, 3(1), 102-114

ÖZ

İnsanoğlu geçmişten günümüze kadar savaş, deprem, sel, yangın, pandemi gibi birçok yıkımla karşı karşıya kalmıştır. Bu yıkımlardan bir tanesi de Covid-19 salgını ve neden olduğu sonuçlardır. Çin'in Wuhan şehrinde ilk tespiti yapılan yeni tip koronavirüs Covid-19, 11 Mart 2020'de Dünya Sağlık Örgütü tarafından küresel salgın ilan edilmiştir. Covid-19, tüm yaş gruplarını olduğu gibi gençleri de olumsuz etkilediği yapılan bir araştırmaya göre, özellikle 18-30 yaş arası gençler arasında, salgının etkisiyle majör depresyon, anksiyete bozukluğu, uyum bozukluğu, kendine zarar verme ve madde kullanımı gibi etkilerde ciddi bir artış yaşandığı tespit edilmiştir. Pandeminin ilerleyen günlerinde gençler, sorumlu davranmadıkları ve alınan önlemlere uymadıkları gerekçesiyle sık sık gündem olmuşlardır. Sürecin başında 11 Mart 2020 tarihinde ilk Covid 19 vakasının tespitinin ardından DSÖ tarafından pandemi ilan edilmiş ardından, 04 Nisan 2020 tarihinde 20 yaş ve altı genç ve çocukların evlerinde kalmaları zorunlu hale getirilmiştir. Çalışmanın amacı Twitter'da gençlere ilişkin olumsuz söylemlerin nedenlerini anlamlandırmaktır. Çalışmada, Mart 2020 ile Temmuz 2021 ayları arasındaki süreçte 'herkese açık' Twitter hesaplarından "Gençler" temalı olumsuz söylemler içeren Tweet'ler seçilerek yapılmıştır. Bu amaçla, Covid-19 döneminde Twitter'daki gençlerle ilgili paylaşımlar belli gruplar halinde toplanarak Teun A. van Dijk'in nitel araştırma tekniklerinden olan eleştirel söylem analizi yöntemiyle çözümlenmesi yapılmış ve olumsuz genellemelere maruz kalan gençlerin toplumda karşı karşıya kaldıkları sorunsallar değerlendirmeye tabi tutulmuştur.

Anahtar kelimeler: Covid-19, eleştirel söylem analizi, gençlik, twitter

Looking At The Covid-19 Pandemic Through The Eyes Of Youth: A Critical Discourse Analysis In Terms Of Social Ties

ABSTRACT

Mankind has faced many destructions such as war, earthquake, flood, fire, pandemic from past to present. One of these destructions is the Covid-19 epidemic and its consequences. The new type of coronavirus Covid-19, which was first detected in Wuhan, China, was declared a global epidemic by the World Health Organization on March 11, 2020. According to a study, which has negatively affected young people as well as all age groups, Covid-19 has a serious increase in effects such as major depression, anxiety disorder, adjustment disorder, self-harm and substance use, especially among young people aged 18-30, due to the effect of the epidemic. detected. In the coming days of the pandemic, young people have often been on the agenda for not acting responsibly and not complying with the measures taken. At the beginning of the process, after the detection of the first case of Covid 19 on March 11, 2020, a pandemic was declared by WHO, and then on April 04, 2020, youth and children aged 20 and under were obliged to stay at home. The aim of the study is to make sense of the causes of negative discourses about young people on Twitter. In the study, Tweets containing negative discourses on the theme of "Youth" were selected from "public" Twitter accounts in the period between March 2020 and July 2021. For this purpose, the posts about young people on Twitter during the Covid-19 period were collected in certain groups and analyzed using the critical discourse analysis method, one of the qualitative research techniques of Teun A. van Dijk, and the problems faced by the youth who were exposed to negative generalizations in the society were evaluated.

Keywords: Covid-19, critical discourse analysis, youth, twitter

Giriş

Dünya genelinde etkili olan yeni tip koronavirüs Covid-19 Türkiye'de de etkisini kısa zamanda göstermiştir. Çin'in Wuhan eyaletinde başlayan salgının, tüm yaş gruplarındaki herkesin sağlığına olumsuz etkileri halen sürmektedir. Hem insan sağlığı üzerinde oluşturduğu istenmeyen ağır etkiler hem de insanları psikolojik olarak huzursuz etmesi nedeniyle kaygı ve panik durumlarına yol açtığı bilinen Covid-19 pandemisi her yaş grubu insanlar üzerinde olumsuz etkiler bırakabilmektedir. Bu yaş gruplarından bir tanesi de gençlerdir. Gençlik yaş grupları içerisinde önemli bir dönemeç sayılmaktadır.

Geçiş dönemi olarak da adlandırılan gençlik dönemi pek çok parametreyi içerisinde barındırabilmektedir.

Farklı gençlik tanımlamalarına bakıldığında ise yapılan araştırmalarda birçok gençlik tanımı dikkat çekmektedir. İnsanların yaşamlarında bağımlı çocukluktan bağımsız ve sorumlu yetişkinliğe geçişin bir nüvesi olarak ifade edilen aşama, gençlik, hem bir psiko-biyolojik kategoriyi hem de ayırt edici bir sosyo-tarihsel kategoriyi simgeler (Stoletov, Kon, Zamaşın, Blyahman, Poşatayev ve Volkov, 1979: 23).

Birey açısından gençlik dönemi, kişiliğin oluştuğu ve bireyin toplumsallaştığı dönemdir. Çocuklukla yetişkinlik arasında yer alan bu dönem, tüm yaşama biçim verecek olan psiko-biyolojik toplumsal şekillenme ve gelişme çağıdır. Bu çağda birey zihinsel açıdan kolaylıkla yönlendirilebilmektedir (Armağan, 2004). Bu dönemde bedensel değişim o kadar hızlı ve yoğun olarak yaşanır ki çocuk görünümünden yetişkin görünümüne geçmek ve bedensel gelişimini kabullenmek ergen için başlıca problem kaynağıdır. Hızlı değişim ve uyum sorunları ve dengesizlik, kişilik oluşumunda zorlanma, yalnızlık, otoriteye direnç, duyguların yoğunluğunda artış, çekingenlik, karşı cinse ilgi ve cinsellik problemleri en sık rastlanan sorunlardır (Hatunoğlu ve Hatunoğlu, 2008).

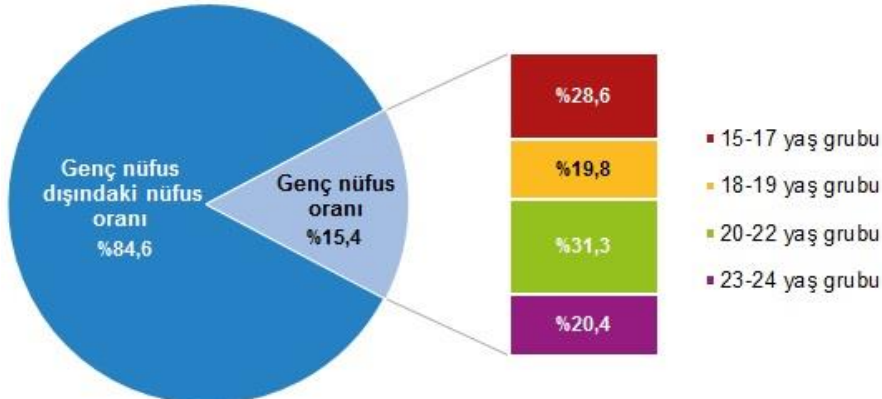
Gençlik çağında çocukluk dönemi geride kalmıştır fakat genç, henüz yetişkin toplumda belli bir noktaya ulaşmış değildir ve gençlik çağı bir arayış devresidir. Bu çağ hayat için bir yön ve gayenin arandığı, mesleki ve ailevi rollerin üstlenilmesi için gerekli şahsiyet özelliklerinin kazanıldığı, ferdin daha müstakil ve sorumlu bir kimse olarak hareket etmeye başladığı bir hazırlanma dönemidir. Bu dönemin en başta gelen psikolojik özellikleri: Kişilik bunalımı, isyankârlık, hayat gayesi oluşturma, sorumluluk duygusunun geliştirilmesi, hayattan tatmin arama, macera ve hareket isteğidir. Bu hareketlilik onların dini yaşantısı üzerinde de gözlemlenebilmektedir (Koştaş, 1995).

Genel olarak çocuklukla yetişkinlik arası dönem olarak adlandırabileceğimiz gençlik dönemi hakkında içinde yaşadığımız toplum veya dünya, gençlerin hangi yaş aralığı olarak sayılacağına da mutabakat sağlayamamaktadır. Literatüre baktığımızda gençlerin eğitimiyle ve gelişimiyle ilgili kurumlar gençliği farklı yaş grupları içerisinde saymaktadır. Örneğin: 12-24 yaş aralığı en çok kabul görme eğiliminde olmakla beraber, Gençlik ve Spor Bakanlığı Ulusal Gençlik ve Spor Politikaları Belgesi'nde gençliği 14-29 yaş olarak belirlemiştir. Milli Eğitim Bakanlığı'nın gençliğe dair tanımı; "büluğ çağına erme nedeni ile biyopsikolojik bakımdan çocukluğun sonu ile toplum hayatında sorumluluk alma dönemi olan çocukluk ile genç yetişkinlik arasında kalan, 12-24 yaşları arasındaki grup" şeklindedir (Baş, 2017: 259).

Türkiye'deki Genç Nüfus

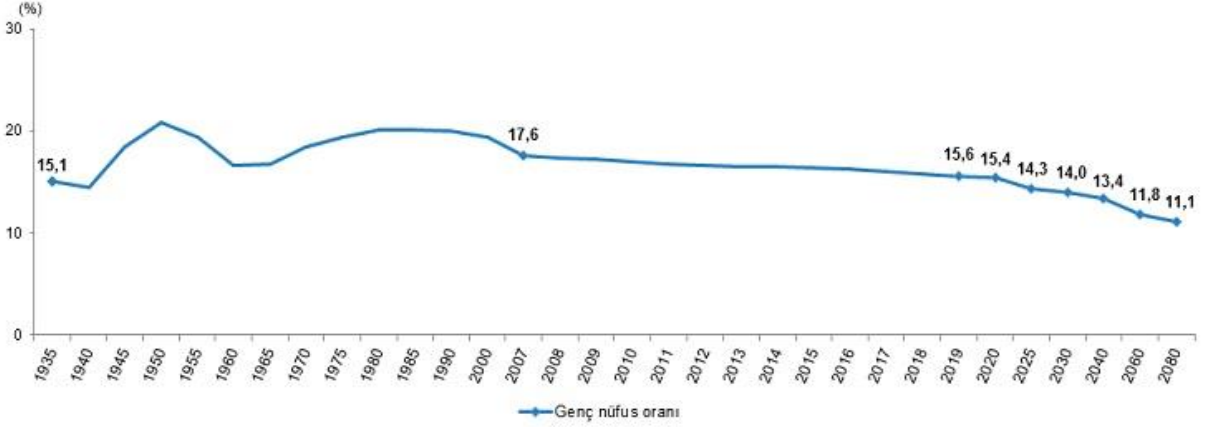
Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi (ADNKS) sonuçlarına göre 2020 yılı sonu itibarıyla Türkiye'nin toplam nüfusu 83 milyon 614 bin 362 kişidir. Tablo 1'de 15-24 yaş grubundaki genç nüfus 12 milyon 893 bin 750 kişi ve genç nüfus, toplam nüfusun %15,4'ünü oluşturmuştur. Yine genç nüfusun %51,3'ünü erkekler, %48,7'sini ise kadınlar oluşturmuştur.

Tablo 1: Yaş Grubuna Göre Genç Nüfus Oranı, 2020

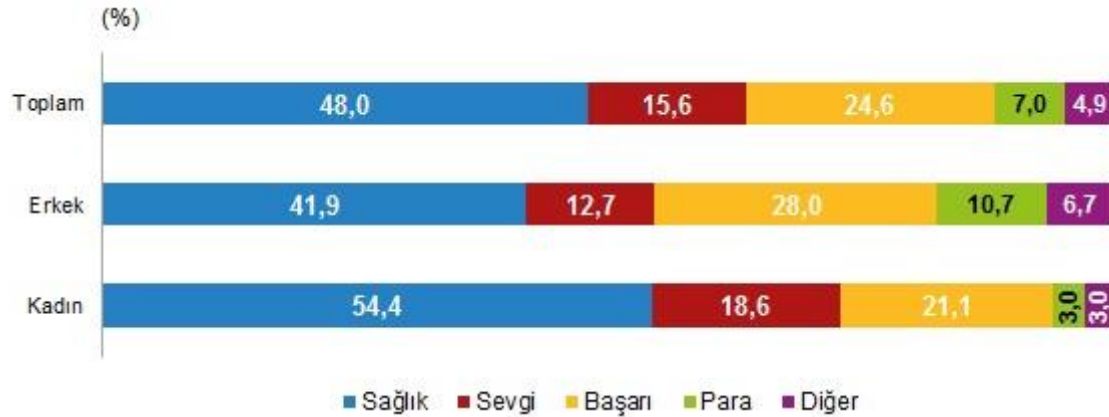
Tablo 2'deki nüfus projeksiyonlarına göre genç nüfusun toplam nüfus içindeki oranının 2025 yılında %14,3, 2030 yılında %14,0, 2040 yılında %13,4, 2060 yılında %11,8 ve 2080 yılında %11,1'e düşeceği öngörülmüştür. Bu veriye göre gelecek yıllarda toplam nüfus içerisindeki genç nüfus oranının giderek azalacağı varsayılmaktadır.

Tablo 2: Genç Nüfusun Toplam Nüfus İçindeki Oranı, 1935-2080

Yaşam memnuniyeti araştırması sonuçlarına göre Tablo 3'te görüleceği üzere 2020 yılında gençlerin mutluluk kaynağı olan değerler arasında %48,0 ile sağlık ilk sırada yer almış ve bu veriyi %24,6 ile başarı, %15,6 ile sevgi izlemiştir.

Tablo 3: Cinsiyete Göre Gençlerin Mutluluk Kaynağı Olan Değerleri, 2020

Covid-19 ve Eğitim

Gençler pandeminin etkilerinden olan dışarı çıkamama, sosyalleşememe ve eğitimden uzak kalma gibi nedenlerle durumdan fazlasıyla paylarına düşeni almışlardır. Tüm bu nedenlerden ötürü genç yaş grubunun fiziksel, sosyal, zihni gelişimleri ve sağlıklarının da olumsuz etkilendiği varsayılmaktadır. Tüm bu yönleriyle Covid 19 salgını gençleri birçok yönden tehdit eden hayati bir sorun teşkil etmektedir. Yine salgının yayılımını önlemek için çok defa çeşitli önlemler alınmıştır. Okulların önce kademeli kapatılması daha sonra her düzeyde bu kapatmaların yaygınlaşması ve artı olarak sosyal mekânların da kapatılması alınan önlemler neticesindedir.

Korona virüs salgınının eğitim sektörüne belki de en önemli etkilerinden biri okulların kapatılmasına yol açmasıdır. World Bank Report (2020) raporuna göre göre; okulların kapanması öğrenme kaybına, okul bırakmaya ve yüksek eşitsizliğe yol açacaktır. Sonuç olarak

bu etkiler insan sermayesi birikiminde, kalkınma beklentisinde ve refah seviyesinde uzun süreli zararı olacağı açıktır.

Literatüre bakıldığında eğitime ara verilmesinin (ara tatil ya da yaz tatili) eğitim – öğretim faaliyetlerine etkisinin negatif olduğunu ve çeşitli öğrenme zorluklarının yaşandığını göstermektedir. Doğal afetlere benzer şekilde Covid-19 salgını da beklenmedik bir şekilde ortaya çıkmış, maddi ve manevi kayıplara neden olmuştur. Kendilerinin veya yakınlarının hasta olması, ebeveynlerinin işini kaybetmesi gibi durumların meydana getirdiği psikolojik ve ekonomik güçlükler, öğrencilerin akademik başarılarını olumsuz bir şekilde etkilemiştir. Ayrıca yüz yüze eğitime ara verilmesi nedeniyle öğrenciler, okulun sağladığı sosyal destekten yoksun kalmıştır (Kuhfeld, Soland, Tarasawa, Johnson, Ruzek ve Liu'den aktaran Baz, 2021: 28).

Covid-19 toplumun her kesimini etkilemiş olmakla birlikte, bu süreçten yüksek düzeyde etkilenen grubun üniversite öğrencileri olduğu iddia edilebilir. Çünkü Covid-19 sürecinde üniversite öğrencilerinin eğitim, aile ve sosyal yaşamlarında büyük değişimler meydana gelmiştir. Uzaktan eğitime geçilmesiyle birlikte, üniversite öğrencileri bugüne kadar pek de tanıdık olmadıkları bir süreç yaşamak, başarılı olabilmek için ders çalışma alışkanlıklarını değiştirmek ya da yeniden düzenlemek durumunda kalmışlardır. Nitekim araştırmalar; öğrencilerin pandeminin yanı sıra öğrenme sürecine ve akademik başarılarına ilişkin kaygılarının da bu süreçte arttığını göstermektedir (Sarıtaş ve Barutçu, 2020: 19).

Görüldüğü üzere okulların hem eğitim hem sosyallik alanları olduğu düşünüldüğünde gençlere verdiği zararlar daha belirgin hale gelmektedir. Alternatif eğitim türlerinin hayata geçirilmesiyle öğrencilerin farklı yollardan eğitimlerine devam ettikleri bilinmektedir.

Covid-19 salgını küresel ölçekte tüm dünyayı etkilemeye başladığında bazı ülkelerde okulların geçici süreyle kapatılması alınan ilk önlemlerden olmuştur. Okulları kapatılarak yüz yüze eğitime ara verilmesi yönünde adım atan ülkeler çeşitli kanallar aracılığıyla eğitim faaliyetlerini sürdürmeye çalışmışlardır. Bu kanallar arasında televizyon yayını, internet tabanlı öğretim, radyo yayını, evde eğitim gibi seçenekler yer almıştır. Ancak dünya genelinde çoğu eğitim sisteminin evden öğrenmeye hazırlanmak için fazla zamanının olmaması, birkaç hafta içinde öğretim planlarının değiştirilmek ve yeni eğitim yolları oluşturmak zorunda kalınması ve en önemlisi bu durumun ne kadar süreceğini kimsenin bilmemesi sebebiyle büyük zorluklar yaşanmıştır (Sahlberg'den aktaran Baz, 2021: 30).

Covid-19 Sürecinde Gençlik ve Sosyal Medya

Covid-19 pandemisinin tüm yaş grupları üzerinde farklı etkileri olduğu bilinmektedir. Yaşanan sağlık sorunlarından sonra en önemli konulardan birinin de salgının yayılım hızını düşürmek, etki alanını daraltmak olduğu düşünülmektedir. Sürecin başından itibaren gençlerin toplum sağlığını düşünmeyecek şekilde davranış sergilediklerine dair haberler ve özellikle interaktif ağlardaki paylaşımlar yapıldığı görülmektedir. Yapılan örneklemelerin tüm gençleri kapsayacak şekilde ötekileştirmeye varan ölçülerde yapıldığı dikkatlerden kaçmamaktadır. Sadece belli bir yaş aralığını etkilemeyen Covid-19 pandemisinin gençlerin yaşam tarzına, zihinsel süreçlerine veya fiziki davranışlarına yansıyan değişimlere de yol açtığı bilinmektedir. Yayın organlarındaki yayınların içeriğine bakıldığında ise olumsuz etkilenen gençlerin değil gençlerin davranışları olduğu düşünülmektedir.

Virüsle mücadelede önemli bir diğer strateji, hastalık hakkında doğru ve net bilginin insanlara aktarılmasıdır. Bu yolla salgının yaratacağı panik, kaygı, stres, depresif duygu durumu kontrol altında tutulmaya çalışılmaktadır (WHO, 2020). Bu noktada devletin yetkili makamları ve

güvenilir bilim kurulları tarafından sağlıklı bilgilendirmelerin yapılması bir gerekliliktir. Televizyon programları ve sosyal medyanın bu konudaki tutumu sorumluluk içermekte ve toplumun salgın riskine ilişkin farkındalığının artırılması açısından önemli görülmektedir (Chan ve Shaw'dan aktaran Asıcı ve Günlü, 2021: 4). Çünkü bu tür zorlayıcı süreçlerde Kirman (2020) bireylerin yoğun bilgi aktarımı karşısında ruh sağlığını koruyabilmek adına, internet ve sosyal medya kullanım eğilimi değişebilmekte sosyal medyada maruz kalınan içerikler ve izlenen televizyon programları toplumda yaşanan korku ve kaygıyı artırabilmektedir (Asıcı ve Günlü, 2020: 4).

İnteraktif ağlarda (Twitter, Facebook, Instagram vb.) bilgi kirliliğinin hat safhada olduğu bilinmektedir. Toplumsal yaşamın içerisine giren ve çoğu kurumu (aile, okul vb) etkisi altına alan sosyal medya, büyük kitlelere hitap ettiği için kullanılan dile dikkat etmek gerekmektedir. İnteraktif ağların ve uygulamaların yaygınlaşması ile birlikte sosyal ağlar toplum hayatını etkileyebilmektedir. Sosyal medyanın insan hayatında daha önemli bir yer edinmesi ile kriz zamanlarında önemli bir rol oynamaya başladığı düşünülmektedir. Sosyal medyanın krizi yönetmek, krize tepki vermek ve krizden doğan sonuçları etkilemek gibi görevleri üstlendiği söylenebilir (Diyadin ve Özdil, 2017: 410).

Yine bir diğer açıklama Sağlık Bakanı Fahrettin Koca'nın geçlere çağrısı olarak nitelendirilen Tweet'idir. Açıklama da "'Gençler, bize salgından çıkış yolunu gösterin! Yeni vakalarda en yüksek oranı sizler oluşturunuz. Hastalığı fark etmeden bulaştırmanız çok kolay! Covid'siz günlerin özlemine en çok duyarsanız sizersiniz. Aşımızla, günlük hayatınızla bize örnek olsanız... Şu tablo çok değişir!'" <https://twitter.com/drfahtetinkoca/status/1446871200769134600>, Erişim Tarihi: 24.12.2021).

Yöntem

Araştırmanın Modeli ve Deseni

Bu araştırmada nitel bir araştırma yöntemi seçilmiştir. Nitel araştırmaların, yirminci yüzyılın başlarında, insan yaşamının karmaşık doğası, insana dair pozitivist yaklaşımın kabul etmediği olgu ve gizemleri belirleme çalışmaları olarak antropoloji, psikoloji ve sosyoloji bilimlerinde başladığı görülmektedir. Tarihsel olarak nitel araştırmaya, doğal olguları belirleme uğraşından hareketle 'doğal araştırma', probleme ilişkin araştırmacının öznel görüşlerini barındırması sebebiyle 'yorumlayıcı araştırma' ve bir konuyu belirli bir sosyal ortam içinde derinlemesine incelemesinden dolayı 'alan araştırması' gibi farklı isimler verilmiştir (Baltacı, 2019: 69). Nitel araştırmaların güçlü yönlerinden biri önceden tespit edilmiş bir hipotez olmaksızın bir duruma tümevarımsal ve doğal araştırma stratejisi ile yaklaşmasıdır. Anlayış ve kuram, alan çalışmalarındaki deneyimlerden ortaya çıkar ve veriler temel alınarak oluşturulur. Problem açık bir zihinle alana nasıl yaklaşılacağıdır. Örneğin fenomenolojide üzerinde çalışılan fenomenin özüne ulaşmak için hem alan çalışması hem de analiz sürecinde önyargılar ve eğilimler hakkında bilgilenmek ve onları göz önüne almak önemlidir (Patton, 2018).

Araştırmada temellendirilmiş kuram deseni kullanılmıştır. Bu desen nitel araştırma desenleri arasında yer alır. Kuramın veriler temelinde geliştirildiği bu desenin alandan alınan bilgilerle bir araştırma süreci ortaya koyduğu bilinmektedir.

Daha detaylı bir şekilde, temellendirilmiş kuram metodu sistematik ve döngüsel veri toplama ve veri çözümlenme aşamaları aracılığıyla, küçük ölçekli ya da daha kapsamlı ve genellenebilir bir kuram ortaya koymayı amaçlayan tümevarımsal bir yaklaşım olarak da tanımlanabilir (Ünlü, 2017: 51).

Epistemolojik açıdan bakıldığında Temellendirilmiş Kuram Metodunun (TKM), pozitivist/post-pozitivist, yorumsamacı ve eleştirel felsefi yaklaşımlara sahip olan araştırmalar için de kullanılabilmesi çeşitli araştırmacılar tarafından belirtilmiştir. Tüm bu kapsamlarda bu araştırma nitel tekniklere uygun

şekilde, Türkiye’de Covid-19 salgını döneminde gençlere ilişkin Twitter’da paylaşılan ayrıştırmaya, hoşnutsuzluğa ve kimi zaman nefrete varan söylemleri içeren tweet’leri yordamak ve anlamak için yapılmıştır.

Evren ve Örneklem

Bu araştırmada nitel bir araştırma deseni olan temellendirilmiş kuram deseni kullanılmıştır. Bu kuramın Glaser ve Strauss (1967) tarafından geliştirildiği bilinmektedir.

Takip edilen temellendirilmiş kuram ekolu ne olursa olsun, bir temellendirilmiş kuram araştırmasında sürekli karşılaştırma tekniğinin muhakkak olması gerekmektedir. Sürekli karşılaştırma tekniği, elde edilen ilk verilerin analizinden itibaren ortaya çıkan kodların hem aynı veri birimi içerisinde hem de aynı veri seti içerisinde oluşan kodlarla tüm analiz süreci boyunca karşılaştırılması ve kıyaslanmasıdır (Charmaz, Glaser ve Strauss’dan aktaran Ünlü, 2017: 59).

Bu çalışma Mart 2020 ile Temmuz 2021 ayları arasındaki bir yıllık süreçte ‘herkese açık’ Twitter hesaplarından gençlere dair paylaşılan negatif unsurlar içeren Tweet’ler tematik olarak seçilerek yapılmıştır. Seçilen tweet’ler temellendirilmiş kuram tekniğine uygun olarak açık kodlama tekniği ile sınırlandırmaya gidilmiştir. Twitter ve gündem araştırması yapılarak kategorize edilen temalar şunlar olmuştur: ‘Maske Takmayan Gençlik Söylemi’, ‘Virüsü Yayan Gençlik Söylemi’ ve ‘Gençlere Aşından Uzaklaştırma Söylemi’ temaları oluşturmuştur. Bu kapsamda ‘Maske Takmayan Gençlik Söylemi’ne ait beş tweet, ‘Virüsü Yayan Gençlik Söylemi’ beş tweet ve yine ‘Gençleri Aşından Uzaklaştırma Söylemi’nden beş tweet seçilmiştir. Ancak araştırmada seçilen her temaya bir tweet’e yer verilmiştir. Seçilen her tema nitel araştırma tekniklerinden olan Teun A. van Dijk’in eleştirel söylem analizi yöntemiyle çözümlenmesi yapılmıştır.

Veri Toplama Araçları

Sanal ağlardaki verileri çözümlmek için nitel modern yöntemlerden biriside (biri de) netnografidir. Netnografinin belirlenen konu veya hedefleri yine belirlenen kitlenin özelliklerini yordamak için geçerli bir kaynak olduğu düşünülmektedir. Bu araştırmada da bu amaçla netnografik yöntem belirlenmiştir.

Netnografi, tek bir terim altında, bilgisayar-aracılı etnografinin uygulanmasındaki temel esasları ve daha da önemlisi diğer kültürel araştırma biçimleriyle entegrasyonu önermesiyle diğer kalitatif internet araştırmalarından farklılaşmaktadır (Kozinets, 2010).

Netnografik araştırmalar çoğunlukla, metinsel ifadelerin incelenmesi yoluyla gerçekleşmekte ve metinsel ifadelerden güvenilir bir yorumlama yapmak için oldukça dikkatli olunması gerekmektedir. Örneğin, metinsel iletişimde yüz yüze iletişimden farklı olarak katılımcıların kendilerini daha kontrollü bir biçimde yansıtmaya ihtimali söz konusu olabilmekte ve araştırmacının bu durumu göz önünde bulundurması gerekmektedir (Dahan, Levi’den Dursun ve Özbölük, 2015: 237).

Çalışmada Twitter’da araştırma ve analiz yapılırken verilere anonim hesaplardan ulaşılmıştır. Twitter’da açılan hashtagler üzerinden verilere ulaşılırken bu hashtagler şunlar olmuştur: ‘#masketak’, ‘#evdekal’, ‘#mesafe’, ‘#virüs’, ‘#covid’, ‘#asiol’ ile oluşturulan hashtagler incelenmiş ve gruplandırılarak üç ana başlıkta toplanmıştır.

Bu araştırmanın içerik çözümlenme yöntemi Teun A. van Dijk’in geliştirdiği eleştirel söylem analizi ile yapılmıştır. Eleştirel söylem analizinin önemli temsilcilerinden birisi de Teun Van Dijk’tir. Van Dijk, söylem ve iktidar arasındaki ilişkiyi ortaya çıkarmayı hedeflemiştir. Ona göre söylem analizinde birbirleri ile iç içe geçmiş iki yaklaşım vardır; bunlar eleştirel söylem yaklaşımı ve ideolojik söylem yaklaşımıdır (İnceoğlu ve Çomak, 2009: 30).

Van Dijk’a göre eleştirel söylem analizi, araştırma alanı olarak hakimiyet, hegemonya, güç, sınıfsal farklılık, toplumsal cinsiyet, menfaat, gelenek, sosyal düzen ve yapı gibi konuları işleyen söylem analizi

yöntemidir. Bu yöntem özellikle baskın gruplara ve onların ideolojilerine çok iyi odaklanabilir (Güngör, 2020: 7).

Geçerlik ve Güvenirlik

Sosyal hayatın akışı içindeki olgulara odaklanan ve bu olguları herhangi bir dönüşüme uğratmadan inceleme uğraşı (Maxwell'den aktaran Baltacı, 2019: 370) içinde olan nitel araştırma, modern sosyal yaşamın çok yönlü ve karmaşık doğasını belirlemek için kullanılan çok çeşitli bakış açılarını içerir. Veri toplama sürecinde çeşitli veri toplama yöntemlerinin bir arada kullanılması, süreçten en iyi şekilde faydalanılmasının yolunu açtığı gibi elde edilen bulguların geçerliği ve güvenirliliğinin artırılması için de önemlidir. Ayrıca elde edilen sistematik veriler, analiz aşamasında araştırmacıya önemli bir kolaylık oluşturacak ve zaman kazandıracaktır (Malterud, Miles ve Huberman, 'dan aktaran Baltacı, 2019: 377).

Nitel araştırmaların güven katsayısını artırmak adına birtakım teknikler olduğu bilinmektedir. Bu araştırmada tüm bu katsayıları artırmak için ayrıntılı literatür taranmış, Tweet'lerin yine ayrıntılı yordamaları yapılarak kimliklerin korunmasına özel hayatın gizliliği çerçevesinde dikkat edilmiştir.

Bulgular ve Analiz

I.Tema: Maske Takmayan Gençlik Söylemi
Tweet 1 ile İlgili Analiz

Tablo 4: *Tweet 1 ile İlgili Analiz*

Tweet İçeriği	Dışarı çıkan çoğu genç maske takmıyor. Gençler acilen eve zincirlenmeli
Tweet'in Paylaşıldığı Tarih	15 Mayıs 2020
Retweet	0
Beğenme	10
Yorum	0
Tweet'e Ulaşma Yolu	Twitter'da arama sekmesine 'maske' yazılmasıyla ulaşılmıştır.

Dışarı çıkan çoğu genç maske takmıyor. gençler acilen eve zincirlenmeli

ÖS 3:46 · 15 May 2020 · Twitter for Android

10 Beğeni

Şekil 1. Tweet 1

Tematik Yapı

Şekil 1’deki Twitter kullanıcısı Covid-19 günlerinde dışarıya çıktığını ve gençlerin maske takmadığını ve bu sebeple gençlerin izole edilmesi daha da ağır bir ifade ile evlere zincirlenmeleri gerektiğini söylemektedir. Tweet’in atılma tarihi 15 Mayıs 2020’dir, diğer bir ifade ile İçişleri Bakanlığının valiliklere gönderdiği 04 Nisan 2020 tarihli genelgede alınan 20 yaş ve altı genç ve çocukların evlerinde kalmaları zorunlu hale geldiği kararların yürürlükte olduğu tarihlere denk gelmektedir.

Şematik Yapı

Şekil 1’deki Tweet’i atan kişiye göre Covid-19’u maske takmayarak tehlikeli hale getiren grubun gençler olduğu varsayılmaktadır. 20 Mart 2020 tarihinde ilk Covid-19 vakasının tespitinin ardından gençler en risksiz grup olarak görülmüştür. Bu nedenden ötürü toplumda gençlerin rahat hareket ettiği kurallara riayet etmediği yönünde sosyal medya çokça konuşulan konular arasına girmiştir.

Netice itibariyle Covid-19 sürecinin gençlerin hayatın anlamına yönelik bakış açılarında olumlu yönde değişiklikler meydana getirdiği söylenebilir. Bu değişiklikler, hayata eskisine nazaran daha iyimser bakmak, geleceğe yönelik daha umut dolu olmak ve yaşam sevincinin artması şeklinde sıralanabilir (Gökmen, Sami ve Toprak, 2020: 241).

Tweet’te de görüleceği üzere Tweet’i 10 kişi beğenerek onaylamıştır. Hesabın anonim olması diğer bir ifadeyle herkesçe görülebilmesi de Tweet’in yaygınlaşması açısından önem arz etmektedir. Gençlerin yaşlıları etkileyen bir hastalık olarak duruma baktıkları ve bu yüzden rahat davrandıkları vurgusu vardır. Genelleme yapılması ise gençlerin hepsini bir potada göstermeye ve hepsinin maske takmadığı yönünde algısal noktaları içinde barındırmaktadır.

II. Tema: Virüsü Yayan Gençlik Söylemi Tweet 2 ile İlgili Analiz

Tablo 5: Tweet 2 ile İlgili Analiz

Tweet İçeriği	Virüsü belirti vermeyen genç hastalar yayıyor, yaşlılara ahkam kesmek kolay tabi, işe gidene diyecek hiçbir şey yok ama tin tin gezen gençler esas sorun
Tweet’in Paylaşıldığı Tarih	23 Mart 2020
Retweet	9
Beğenme	68
Yorum	0
Tweet’e Ulaşma Yolu	Twitter’da arama sekmesine ‘virüs’ yazılmasıyla ulaşılmıştır.

Virüsü belirti vermeyen genç hastalar yayıyor, yaşlılara ahkam kesmek kolay tabi, işe gidene diyecek hiçbir şey yok ama tin tin gezen gençler esas sorun

ÖS 11:22 · 23 Mar 2020 · Twitter for Android

9 Retweet 68 Beğeni

Şekil 2. Tweet 2

Tematik Yapı

Şekil 2 deki Twitter kullanıcısı Covid-19 döneminde belirti vermeyen genç hastaların virüsü yaydığını ifade etmektedir. Tweet'in atılma tarihi 23 Mart 2020'dir. Salgının ilk günleri dikkate alındığında virüsün teşhisinde ve yayılımında yeterli bilginin olmadığı bilinmektedir.

Şematik Yapı

Şekil 2'deki Tweet'i gönderen kişiye göre Covid-19 salgınına yayan kişilerin gençler olduğu ileri sürülmektedir. Gençlerin hastalıktan az etkilendikleri varsayıldığından onların rahatça hareket ettikleri dile getirilmektedir.

Aslında salgın toplumun büyük kesimini etkilemektedir. Yapılan bir çalışmada; Covid-19 salgınında daha çok olumsuz sonuçlara maruz kalabilecek kişilerin; yaşlılar, gençler, kadınlar, öğrenciler, göçmen olarak çalışanlar (Qiu ve Tian'dan aktaran Aşkın, Bozkurt ve Zeybek, 2020: 310) ve hapiste bulunanlar ile evsizler (Holmes'dan aktaran Aşkın, Bozkurt ve Zeybek, 2020: 310) olduğu bulunmuştur.

Tweet 2 beğeni sayısı olarak 68'e ulaşmış ve 9'da retweet almıştır. Herkese açık olan aldığı beğeni sayısı ve retweet'de hesaba katıldığında Twitter ortamında ya da başka mecralarda kolaylıkla yayıldığı söylenebilir. Tweet'te gençliğin çok gezdiği, belirti vermediği ve virüsü yaydığı vurgusu vardır. Ayrıca işi olmayan gençlerin dışarlarda dolaşması eleştirilmektedir.

III. Tema: Gençleri Aşıdan Uzaklaştırma Söylemi
Tweet 3 ile İlgili Analiz

Tablo 6: Tweet 3 ile İlgili Analiz

Tweet İçeriği	Gençler ölüm oranımız covid den 100.000 de 1. Ama asıda oranımız. Belli bile değil. Düşünün trafik te Yolda yürürken ölme oranımız. Daha yüksek. Aşı olmak gençler için akılcari değil. #SevdikleriniAşıdanKoru
Tweet'in Paylaşıldığı Tarih	22 Haziran 2021
Retweet	21
Begenme	35

Yorum	0
Tweet'e Ulaşma Yolu	Twitter'da arama sekmesine 'gençler' yazılmasıyla ulaşılmıştır.

Gençler ölüm oranınız covid den 100.000 de 1. Ama asida oranınız. Belli bile değil. Düşünün trafik te Yolda yürürken ölme oranınız. Daha yüksek. Aşı olmak gençler için akılkari değil.
[#SevdikleriniAşıdanKoru](#)

ÖS 8:09 · 22 Haz 2021 · Twitter for Android

21 Retweet 3 Alıntı Tweetler 35 Beğeni

Şekil 3. Tweet 3

Tematik Yapı

Şekil 3'teki Tweet 22 Haziran 2021 tarihinde atılmıştır. Atıldığı tarih itibariyle salgın döneminde yakın zamanı işaret etmektedir. Bu dönemde çeşitli aşı karşıtlığı kampanyalarının yapıldığı bilinmektedir.

Şematik Yapı

Tweet'in atıldığı tarih panik havasının dağıldığı virüse karşı önlemlerin geliştirildiği dönemdir. Haziran 2021 tarihine gelindiğinde aşılama da hız kazandığımız bakanlıkça bildirilmekte ancak 2. ve 3. dozu dünyada yaşanan aşı sıkıntısından kaynaklı temin noktasında ülke olarak zorlandığımız / zorlanacağımız haberleri medyada sıkça yer almaktadır.

Bu arada aşı karşıtı hareketler farklı argümanlarla sürmektedir ve bu argümanlar aşı kararsızlığı yaşayan bireyleri ya da ebeveynleri de tüm aşıların reddine doğru yönlendirmektedir. Çevrimiçi medya aracılığıyla sahte veya asılsız haberlerin hızla yayılması, bağışıklama programlarına engeller sunmakta ve bu programların güvenilirliğine dair endişeler oluşturmaktadır (Yiğit'den aktaran Cerit ve Porsuk, 2021: 349). Günümüzde aşı karşıtı aktivistler modern çağın olanaklarından yararlanarak internet aracılığı ile toplumu etkilemeyi sürdürmektedirler (Badur, 2011: 84).

3. Tweet 35 beğeni almış bunun yanı sıra 21 adet de retweet yapılmıştır. Hitap ettiği durum veya kesim göz önüne alındığında Tweet'in daha da yayılması mümkün gözükmektedir. Tweet'te oranlar üzerinden varsayımlarda bulunarak bir aşı karşıtlığı ortaya konduğu ve gençlerin aşı olmamaları yönünde telkin edildiği anlaşılmaktadır.

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Dünyada tespit edilen ilk Covid-19 vakası Wuhan'da Aralık 2019'da ortaya çıkmıştır. Covid-19 salgınının Türkiye'deki ilk tespit edilen vakası Sağlık Bakanlığı tarafından 11 Mart 2020 günü açıklanmıştır. Ülkedeki virüse bağlı ilk ölüm ise 15 Mart 2020'de gerçekleşmiştir. Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) ise tarafından 11 Mart 2020'de aynı zamandan Türkiye'de ilk vakanın tespit edildiği tarihte, Çin'de başlayıp tüm dünyaya yayılan koronavirüsü resmen "pandemi" ilan etmiştir.

Ülkemizde vakalarda görülen artış zamanla virüs kaynaklı ölümlere yansımıştır. Sürecin başında daha çok yaş üzerinden kategorileştirmeler yapılmıştır. Gençlerin virüsten daha az etkilendikleri yönündeki bilgilerden sonra toplumda gençlere karşı ön yargılar gelişmiştir. Televizyon haberleri, interaktif mecralarda çıkan haberler, sosyal medyadaki paylaşımlar kitleleri olumsuz yönde etkilemiştir. Sosyal dışlanmaya maruz kalabilecek şekilde eleştiren gençlere karşı söylemlerin arttığı atılan Tweet’lerden anlaşılmaktadır.

Eğitim ve öğretimi uzun süreli bir kesintiye uğratan Covid 19 salgını, süresine ve etkilerine bakıldığında modern çağda tanık olduğumuz büyük felaketlerden birisi sayılmaktadır. Bu araştırmanın amacı Twitter’da gençlere ilişkin olumsuz söylemlerin nedenlerini anlamlandırma ve tanımlama çalışmasıdır. Mart 2020 ile Temmuz 2021 ayları arasındaki süreçte ‘herkese açık’ Twitter hesaplarından ‘‘Gençler’’ temalı olumsuz söylemler içeren Tweet’ler tematik olarak seçilerek yapılmıştır. Belirlenen temalar, ‘‘Maske Takmayan Gençlik Söylemi’’, ‘‘Virüsü Yayan Gençlik Söylemi’’ ve ‘‘Gençlere Aşıdan Uzaklaştırma Söylemi’’ şeklinde olmuştur. Belirlenen her söylem bir tweet’le temsil edilerek Teun A. van Dijk’in nitel araştırma tekniklerinden olan eleştirel söylem analizi yöntemiyle çözümlenmesi yapılmış ve temellendirilmiş kuram deseni bağlamında değerlendirilmiştir. Bu kapsamda temellendirilmiş kuram deseninin temel prensiplerinden biri olan sürekli karşılaştırma tekniği sayesinde veriler nesnel bir şekilde ortaya konulmuş veri yığını içindeki önemleri, konuyu temsil etme yetenekleri ortaya çıkartılmaya çalışılmıştır.

Toplumun her anlamda sağlıklı ve verimli işleyebilmesi için yaşlı bireylerin ve gençlerin birbirini tanıması, anlaması ve doğru bir iletişim içinde olması büyük önem taşımaktadır. Bununla birlikte, aslında birbirinden çok yararlanabilecek olan ve yararlanması gereken bu iki grup arasındaki iletişim sorunları ve kuşak çatışmaları tarih boyunca pek çok farklı kültür ve coğrafyada önemli bir kişisel ve toplumsal sorun olmuştur. Konunun çok eski zamanlardan bu yana varlığını sürdürdüğünü ve yaygınlığını vurgulayan Lamia Levent’in de belirttiği gibi, ‘‘Eski Mısır papirüslerinde ve Hitit tabletlerinde gençler ve yetişkinler arasında yaşanan kuşak çatışmasını konu edinen bölümlerin yer alması; hangi çağda olursak olalım, gençleri anlama mevzuu üzerine daha fazla çaba göstermemiz gerektiğinin önemli bir işareti sayılmalı.’’ (Levent, 2015: 7).

Hayat kalitelerinde görülen düşüş, yaş itibariyle hareketli yaşam tarzına sahip gençleri ruhsal olarak olumsuz etkilemeye devam etmektedir. Sosyal medyada ayrımcı, ötekileştiren, kategorileştiren bir dilin kullanılması toplumda ayrışmalara neden olmuştur. Bu yönüyle bakıldığında kitleler üzerinde sosyal medyanın dilinin yönlendirme ve etkileyebilme potansiyeli olduğu görülmüştür.

Sonuç olarak gençlerin Covid-19 döneminde hastalığın yayılımının sorumlusu olarak gösterilmesi, gençlere bakış açısında olumsuz değişikliklere neden olmuştur. Bu durum gençlerin süreç içerisinde yaşadığı okuldaki sosyallikten fiziksel aktivitelerden uzak kalmalarına ek psikolojilerini daha da olumsuz etkilemiştir. Özetle çalışma sonunda, gençlerin Covid-19 döneminde virüsü yaydıkları için sosyal medya da hedef gösterilmeleri olumsuz söylemlerle karşılaşmalarına neden olduğu anlaşılmaktadır.

Kaynakça

- Armağan, İ. (2004). *Gençlik Gözüyle Gençlik*. İstanbul: Lider Ekol Basım ve Yayıncılık.
- Asıcı, E. & Günlü, A. (2021). Üniversite Öğrencilerinin Gözünden COVID-19 Salgını. Nitel Bir Araştırma. *Gençlik Araştırmaları Dergisi*, 9 (Özel Sayı), 1-20.
- Aşkın, R. Bozkurt, Y. & Zeybek. Z. (2020). Covid-19 Pandemisi: Psikolojik Etkileri Ve Terapötik Müdahaleler. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi Covid-19 Sosyal Bilimler Özel Sayısı*, 37(Özel ek), 304-318.
- Baş, H. (2017). Türkiye’de Genç Nüfus: Sorunlar Ve Politikalar. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 27(2), 255-288.

- Baz, B. (2021). COVID-19 Salgını Sürecinde Öğrencilerin Olası Öğrenme Kayıpları Üzerine Bir Değerlendirme. *Temel Eğitim Dergisi*, 3(1), 25-35.
- Badur, S. (2011). Aşı Karşıtı Gruplar Ve Aşılarla Karşı Yapılan Haksız Suçlamalar. *Antibiyotik ve Kemoterapi Derneği Dergisi*, 25(ek-2), 82-86.
- Baltacı, A. (2019). Nitel Araştırma Süreci: Nitel Bir Araştırma Nasıl Yapılır?. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(2), 368-388.
- Cerit, Ç. & Porsuk, A.Ö. (2021). Sosyal Medyada Covid-19 Aşısı Tartışmaları: Ekşi Sözlük Örneği. *Hacettepe Sağlık İdaresi Dergisi*, 24(2), 347-360.
- Diyadin, A. & Özdiş, T. (2017). Krizlerle Baş Etmede Sosyal Medyanın Yeri ve Önemi. *Ege Akademik Bakış*, 17(3), 407-418.
- Dursun, Y. & Özbölük, T. (2015). Pazarlama Araştırmalarında Paradigmal Dönüşüm Ve Etnografinin Dijitale Evrimi: Netnografi. *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 46, 227-249.
- Glaser, B. G., & Strauss, A. L. (1967). *The Discovery of Grounded Theory*. Chicago: Aldine.
- Gökmen, A., Sami, S. & Toprak, Y. (2020). COVID-19 Sürecinde Gençlerde Hayatın Anlamına Yönelik Değişim ve Dönüşümler. *İlahiyat Akademi Dergisi*, 4(3), 217-255.
- Güngör, B. (2020). Söylem Yaklaşımı Üzerine Bir Kavram Çalışması ve Eleştirel Söylem Analizi. *Kritik İletişim Çalışmaları Dergisi*, 2(1), 1-12.
- Hatunoğlu, B.Y. ve Hatunoğlu, H. K. A. (2008). *Gelişim Özellikleri*. Eğitim Psikolojisi. 1.Baskı. Ankara: Grafiker Yayıncılık.
- İnceoğlu, Y.G. & Çomak, N.A. (2009). *Metin Çözümlemeleri*. Ayrıntı Yayınları: İstanbul.
- Koştas, M. (1995). *Üniversite Öğrencilerinde Dine Bakış*. Ankara: TDV.
- Kozinets, Robert V. (2010), *Netnography: Doing Ethnographic Research Online*, First Edition, London: Sage Publications.
- Levent, L. (2015). *Aile*. Diyanet Yayınları: Ankara.
- Patton, M. Q. (2018). *Nitel Araştırma ve Değerlendirme Yöntemleri*. (M. Bürün ve S.B. Demir, Çev. Ed.). Pegem Akademi: Ankara.
- Sarıtaş, E. & Barutçu, S. (2020). Öğretimde Dijital Dönüşüm ve Öğrencilerin Çevrimiçi Öğrenmeye Hazırbulunuşluğu: Pandemi Döneminde Pamukkale Üniversitesi Öğrencileri Üzerinde Bir Araştırma. *İnternet Uygulamaları ve Yönetimi Dergisi*, 11(1), 5-22.
- Stoletov, V.N - KON, İ.S - Zamaşin, Y.A - Blyahman, L.S - Poşatayev, V.V - Volkov, G.N, *Toplum ve Gençlik, Çeviren: Şükrü Keleş, Konuk Yayınları: İstanbul*.
- Ünlü, Z. (2017). Uygulamalı Dilbilim Araştırmalarında Temellendirilmiş Kuram Metodu. *Boğaziçi Üniversitesi Eğitim Dergisi*, 35(2), 52-66.
- Van Dijk, T.A. (2006). Ideology And Discourse Analysis. *Journal of Political Ideologies*. (11) 2. 115-140.

Elektronik Kaynaklar

URL-1:<https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Istatistiklerle-Genclik-2020-37242> (Erişim Tarihi: 30.12.2021)

URL-2: <https://twitter.com/drifahrettinkoca/status/1446871200769134600> (Erişim Tarihi: 24.12.2021)

URL-3:<https://www.who.int/publications/m/item/weekly-operational-update-on-covid-19---20-november-2020> (Erişim Tarihi: 23.12.2021)

URL4:<https://openknowledge.worldbank.org/bitstream/handle/10986/33696/148198.pdf?sequence=4&isAllowed=y>. (Erişim Tarihi: 29.12.2021)